

INFORMÁCIÓS ÖNRENDELKEZÉSI JOG

- „Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.” (Magyarország Alaptörvénye)
- A nyolcvanas évek végén indult meg az információs jogok szabályozása, megszületett az első, majd a második adatvédelmi törvény, az adatvédelmi biztos és a Nemzeti Adatvédelmi és Információs Szabadság Hatóság intézménye.
- „Mindenkinek joga van a rá vonatkozó személyes adatok védelméhez.” (Az Európai Unió Alapjogi Chartája)
- Az egyre összetettebb problémák miatt európai szinten is egységes jogi szabályozás szükséges az adatvédelmi jogok területén.

A Kormány [T/4681.](#) számú törvényjavaslatához kapcsolódóan az Infojegyzet az információs önrendelkezési jogról nyújt általános háttér-információkat.

Az információs jogok szabályozásának története

Az 1980-as évek végén az első adatvédelmi törvény tervezete a Központi Statisztikai Hivatalban (KSH) folyó adatvédelmi kutatásra alapozva készült el, mely végül nem került az akkori Országgyűlés elé. Ekkor alakult ki azonban az az alapelv, hogy **az adatvédelmi jog** (ami az egyént az állammal szemben védelemben részesíti) és **az információs szabadság** (ami az állam működését teszi átláthatóvá az egyén számára) **együtt alkotják az információs jogokat**.

Az Alkotmány 1989-es módosítása rendelkezett a személyes adatok védelméhez való jogról (59. § (1) bekezdése), mely szerint „*mindenkit megilletett a jó hírnévhez, a magánlakás sérthetlenségéhez, valamint a magántitok és a személyes adatok védelméhez való jog.*”

Az Alkotmánybíróság [2/1990. \(II. 18.\) határozatában](#) szerepelt Sólyom László alkotmánybíró különvéleménye, mely szerint **az adatvédelmi jog az információs önrendelkezési joggal azonos**, így az érintett szabadon döntheti el, hogy személyes adatát ki, milyen célból és mennyi időn keresztül kezelheti. A személyes adatok védelméhez való jog azonban nem abszolút jog, kivételesen törvény rendelheti el az adat kötelező kiszolgáltatását és írhatja elő a felhasználás módját.

Az első adatvédelmi törvény, az [1992. évi LXIII. törvény](#) a személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról az Európa Tanács 1981-es adatvédelmi egyezményén (kihirdette a [1998. évi VI. törvény](#)) alapult, és a kelet-európai országok egyik első adatvédelmi törvénye lett. E törvény az Unió más tagállamainak adatvédelmi szabályaihoz mérve szigorúbb volt, a legtöbb vitát kiváltó rendelkezései az adatkezelések jogalapjaira vonatkoztak.

A törvény a jogvédő intézményt ombudsmani formában határozta meg, és miután 1995-ben megválasztották az első országgyűlési biztosokat ([84/1995. OGY határozat](#)), létre jött az Adatvédelmi Biztos Irodája. Az Iroda munkáját uniós szakértői testület vizsgálta és találta megfelelőnek, így az adatvédelem szempontjából már a csatlakozás előtt megfeleltünk az európai uniós kritériumoknak. A hivatal működésében független volt, kizárólag az Alkotmány és vonatkozó törvények alapján végezte munkáját. A 2004-es csatlakozást követően kibővült a biztos jogköre: felhatalmazást kapott hatósági határozat meghozatalára is.

A **nemzeti adatvagyon védelméről a 2010. évi CLVII. törvény**, a nemzeti adatvagyon körébe tartozó állami nyilvántartások fokozottabb védelméről szóló jogszabály rendelkezik. Az állami szervek tevékenységéhez jelentős informatikai háttér kapcsolódik, melyek felügyeletét esetenként külső vállalkozók látják el, akik ezzel adatfeldolgozóvá is válnak. Az adatbiztonsági kockázatok szabályozására létrejött törvény 2012. január 1-jén lépett hatályba. A jogszabály korlátozza az adatfeldolgozással megbízhatók körét.

Magyarország Alaptörvénye már nemcsak a jogokról, hanem a jogvédő intézményről is rendelkezik (VI. cikk):

„(1) Mindenkinek joga van ahhoz, hogy magán- és családi életét, otthonát, kapcsolattartását és jó hírnevét tiszteletben tartsák.

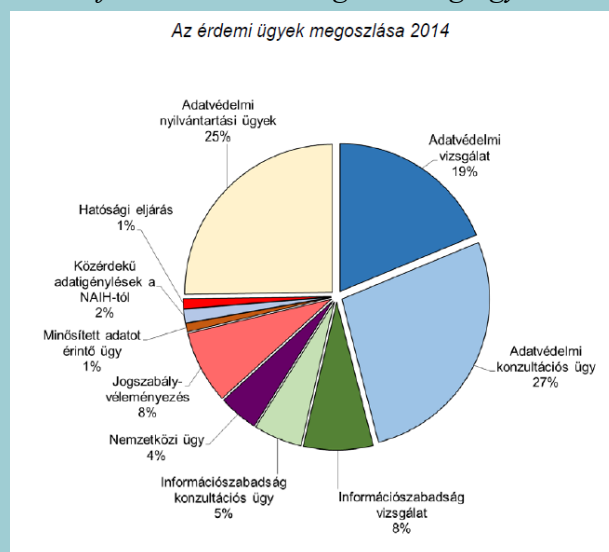
(2) Mindenkinek joga van személyes adatai védelméhez, valamint a közérdekű adatok megismeréséhez és terjesztéséhez.

(3) A személyes adatok védelméhez és a közérdekű adatok megismeréséhez való jog érvényesülését sarkalatos törvénnyel létrehozott, független hatóság ellenőrzi.”

A **második adatvédelmi törvény**, az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló **2011. évi CXII. törvény** 2012. január 1-óta hatályos.

Az adatvédelmi törvénynek megfelelően az adatvédelmi biztos intézményét a törvényeknek alárendelt, feladatkörében nem utasítható és az államigazgatásban szervezetileg is elkülönült, autonóm államigazgatási szerv, a **Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság** váltotta fel 2011-ben. Az új szervezet költségvetésében és gazdálkodásában is önálló, elnökének - akit a miniszterelnök javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki - mandátuma kilenc évre szól. „A Hatóság feladata a személyes adatok védelméhez, valamint a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok megismeréséhez való jog érvényesülésének ellenőrzése és elősegítése” (2011. évi CXII. törvény, 38. §).

A Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság ügyei:

Forrás: a Hatóság [2014. évi](#) beszámolója

FONTOSABB VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK

- **2013. évi L. törvény** az állami és önkormányzati szervek elektronikus információbiztonságáról;
- **2009. évi CLV. törvény** a minősített adat védelméről;
- **2009. évi CXXXI. törvény** az Európa Tanács közérdekű adatot tartalmazó iratokhoz való hozzáférésről szóló Egyezményének kihirdetéséről;
- **301/2013. (VII. 29.) Korm. rendelet** a Nemzeti Elektronikus Információbiztonsági Hatóság és az információbiztonsági felügyelő feladat- és hatásköréről, valamint a Nemzeti Biztonsági Felügyelet szakhatósági eljárásáról;
- **305/2005. (XII. 25.) Korm. rendelet** a közérdekű adatok elektronikus közzétételére, az egységes közadatkereső rendszerre, valamint a központi jegyzék adattartalmára, az adatintegrációra vonatkozó részletes szabályokról;

- Az Alkotmánybíróságnak az információs jog lényegére vonatkozó elvi jellegű döntése - [15/1991. \(IV. 13.\) AB határozat](#);
- Az Országos Bírósági Hivatal elnökének [19/2012. \(X. 18.\) OBH utasítása](#) az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról szóló 2011. évi CXII. törvény alkalmazásáról szóló szabályzatról;
- [14/2014. \(V. 23.\) ORFK utasítás](#) a közérdekű és a közérdekből nyilvános adatok elektronikus közzétételének szabályairól.

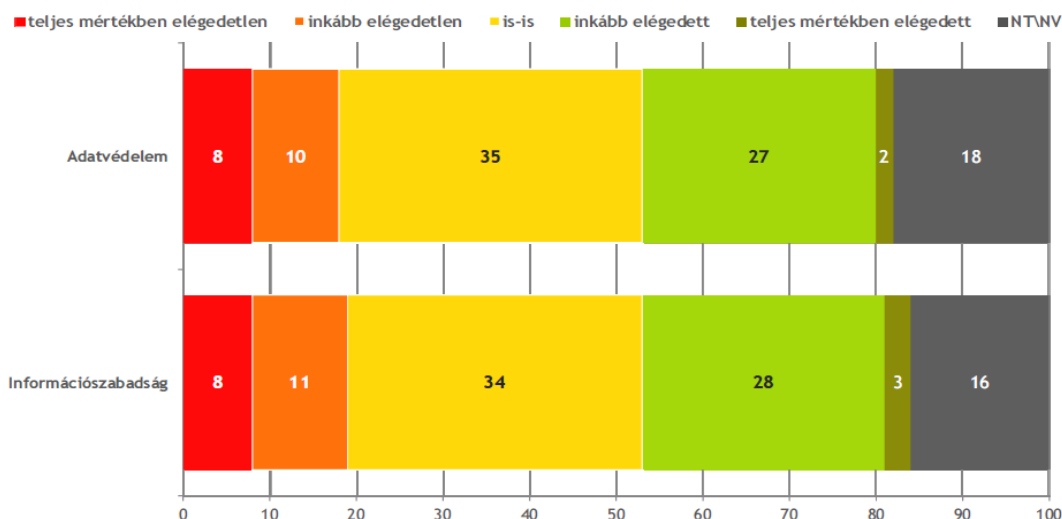
KÖZVÉLEMÉNY AZ ADATVÉDELEMRŐL

A Nézőpont intézet 2013 elején végzett [felmérése](#) alapján a felnőtt magyar lakosság többségét (62%) érdekli saját adatainak védelme, közel ötöde (18%) azonban nem foglalkozik a kérdéssel.

Miközben az adatvédelem tartalmával a megkérdezettek 61 százaléka tisztában van, az információszabadság tartalmát mindössze 38% ismeri.

Tízből mindössze három megkérdezettek elégedett az adatvédelem (29%) és az információszabadság (31%) magyarországi szabályozásával. A válaszadók közel harmada (34-35%) nem tudott egyértelműen állást foglalni a kérdésben, ötödük pedig elégedetlen a szabályozással.

1. ábra: Adatvédelem, információszabadság megítélése

Forrás: [Nézőpont intézet, 2013.](#)

ADATVÉDELEM AZ EURÓPAI UNIÓBAN

Jogi keretrendszer:

- az [Európai Unió Alapjogi Chartájának](#) 7. és 8. cikke.
- Az Európai Unió Alapjogi Chartája;
- az Európa Tanács 1981. évi 108. sz. [egyezménye](#) az adatvédelemről;
- az Európai Parlament és a Tanács [95/46/EK irányelve](#) a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról, amely szerint csak az érintett személy hozzájárulásával és előzetes tájékoztatásával lehet személyes adatokat feldolgozni;
- az Európai Parlament és a Tanács [45/2001/EK rendelete](#) a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról;
- az elektronikus hírközlési adatvédelemről szóló [2002/58/EK irányelv](#);
- az adatmegőrzésről szóló [2006/24/EK irányelv](#);
- az uniós adatvédelmi szabályok felülvizsgálata az Európai Unió Bizottságának „A személyes adatok Európai Unión belüli védelmének átfogó megközelítéséről” ([COM/2010/609](#)) [közleménye](#) alapján.

Az **Európai Adatvédelmi Biztos (EDPS)** tisztségét 2001-ben hozták létre, az Európai Parlament és a Tanács [45/2001/EK](#) rendelete alapján. Legfontosabb feladatai:

- Ellenőrzés: az uniós intézmények és szervek előzetes adatkezelése, panaszkezelés.
- Tanácsadás
- Együttműködés: az uniós adatvédelmi jogszabályok elemzése, egységes európai gyakorlat kialakítása.

Kiemelt feladata az uniós adatfeldolgozás során a személyes adatok kezelése, az EDPS ezért európai szinten működik együtt az intézményi tisztviselőkkel.

Adatvédelmi rendelettervezet

Az Európai Bizottság 2012-ben [javaslatot tett](#) a személyes adatok védelmét szabályozó európai uniós jogi keretrendszer átfogó reformjára, amely keretében az irányelvet a tagállamokban közvetlenül alkalmazandó rendelet váltja fel. A javaslatokkal az intézmény az egyéni jogok megerősítését célozza, továbbá globalizációval és az új technológiákkal kapcsolatos problémák megoldására törekszik. A rendelettervezetet az Európai Parlament 2014-ben [számos módosítással elfogadta](#), jelenleg a Miniszterek Tanácsa előtt van.

Források:

- [2011. évi CXII. törvény](#) az információs önrendelkezési jogról és az információszabadságról
- A magyar adatvédelmi szabályozás története Infokommunikációs jog II. Szerk.: Tóth András – Budapest, Patrocinium, 2013
- Dr. Domokos N. Márton: [Az EU új adatvédelmi szabályozása](#) – jogiforum.hu, é.n.
- Dr. Lakatos - Dr. Nagy: Információszabadság – Adatvédelem – Statisztika (X.) – [Statisztikai Szemle, 2012/1. szám](#)
- Egyes országok legfontosabb adatvédelmi jogszabályairól gyűjtőoldal (frissítve 2014-ben): [Data Protected Linklaters](#)
- [Európai adatvédelmi jogi kézikönyv](#) – Luxembourg: Az Európai Unió Kiadóhivatala, 2014
- Európai Adatvédelmi Biztos: [Éves jelentés 2013](#). Összefoglaló
- Ismertető az Európai Unióról – [A személyes adatok védelme](#) – Európai Parlament, 2015. február
- Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság Beszámolója a [2014. évi](#) tevékenységéről
- Péterfalvi Attila: Az adatvédelem a magyar jogvédelem mechanizmusában In: Ünnepi tanulmányok Rác Attila 75. születésnapja tiszteletére Szerk.: Cserny Ákos – Budapest, 2013, 333-335. oldal
- Péterfalvi Attila (szerk.): Adatvédelem és információszabadság a mindennapokban – HVG-ORAC, 2012, 44-47. oldal
- [The EDPS Strategy 2015-2019](#) – 2015

Készítette: Békési Attila
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

ORSZÁGGYŰLÉS HIVATALA KKI

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486

Az információs jegyzet az országgyűlési képviselők tájékoztatása céljából készült.
A dokumentum az összeállítás elkészültének időpontjában fennálló aktuális helyzetet mutatja be.
Az információs jegyzet szerzői jogvédelem alatt áll.